

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Д О К Л А Д

от

Мариана Тошева – председател на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет

ОТНОСНО: Проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация и по предложение на председателя на Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет (ДАБ при МС), предлагам да внесете за разглеждане Проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците.

Причините, които налагат приемането на Закон за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците (ЗИД на ЗУБ) са необходимостта от прецизиране на текстове в съответствие с европейското законодателство, както и оптимизиране на процедурата за предоставяне на международна закрила чрез отстраняване на несъвършенства в отделни текстове.

Основната цел на настоящия законопроект е да въведе препоръките на Европейската комисия като оптимизира производството за международна закрила и по-специално, чрез прецизиране на основанията и правилата за провеждане на ускореното производство и привеждането им в съответствие с общностните основания, както и на производствата по недопустимост на молбите за международна закрила в съответствие с общите стандарти, установени в Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (Директива 2013/32/ЕС).

В резултат на пилотен проект между Република България и Европейската комисия (ЕК), изпълнен в периода от м. 03 - м. 08.2023 г., бе създадена работна група с представители на Дирекция „Правосъдие и вътрешен ред“ на ЕК, МВР и ДАБ при МС, която изготви концепция за необходимите законодателни изменения в ЗУБ с цел пълно

транспониране на общностните стандарти за провеждане на ускорено производство в съответствие с чл.31, параграф 8 от Директива 2013/32/ЕС. Настоящият законопроект отразява тези препоръки, както и пълното транспониране на производството по допустимост, регламентирано в чл. 33, параграф 2 от Директива 2013/32/ЕС, понастоящем въведено единствено за производствата по последващи молби. Законопроектът урежда всички производства за допустимост, въведени в общите европейски стандарти, а именно: спрямо чужденци, които имат предоставена международна закрила в друга държава-членка на Европейския съюз; чужденци с предоставен статут на бежанец или друг вид закрила в първа държава на убежище; чужденци, идващи от трета сигурна държава; както и чужденци с последваща молба за международна закрила.

Другата цел е да се осигури прецизирането на правната уредба на временната закрила в Република България съгласно Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 година относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите-членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием. Опитът на Република България натрупан с предоставянето на временна закрила доведе до необходимост от прецизиране на правните норми, свързани с временната закрила. В тази връзка измененията и допълненията, предлагани с настоящия законопроект, са базирани на подготовения през 2022 г. от междуведомствена работна група към Министерството на правосъдието законопроект, внесен от група народни представители на 24.06.2022г. със сигнатура 47-254-01-79, който не бе приет поради предсрочното прекратяване на правомощията на Народното Събрание, но законопроектът беше преработен от новосформирана междуведомствена работна група.

В този контекст, в Преходните и заключителните разпоредби се въвеждат изменения върху отделни специални закони, с цел съответните разпоредби да останат функционално разпределени в конкретната материя, която те уреждат. Предложените промени касаят процедури, осъществявани по реда на ЗУБ, който е водещ закон в материята на предоставяне на закрила в Република България, поради което въздействието върху други закони ще е вторично и не засяга пряко регулираната от тях материя. Предвижда се подобряване на нормативното качество на разпоредбите на ЗУБ чрез прецизиране и допълване, което би имало благоприятен ефект върху приложението му.

Въвежда се също така и правната възможност за индивидуално заявление за прекратяване на ползването на предоставена временна закрила, съответно, урежда се правомощие в такава хипотеза на председателя на ДАБ при МС да прекрати временната закрила с индивидуален административен акт спрямо конкретния заявител.

В проекта общата терминология на закона се привежда в съответствие с

конституционната уредба относима към областта на убежището като въвежда като родово понятие термина „убежище“ в съответствие с чл.27, ал.1 и 2 от Конституцията на Република България.

Законовите определения за субекти на закрилата досежно органите и организациите, които предоставят закрила срещу преследване и тежки посегателства на територията на държавите на произход, се привеждат в съответствие с дефинициите на чл.7 от Директива 2011/95/ЕС.

Със законопроекта се урежда правната възможност за подаване на индивидуална молба за предоставяне на хуманитарен статут от разселени лица при действието на временната закрила, както и опростени правила за разглеждането и съгласуването на тези молби с оглед на идентичните материалноправни предпоставки за предоставянето им по чл.9, ал.1, т.3 и по чл. 1а, ал. 3 от закона. Целта е да се избегне претоварване на националната система за убежище в хипотезата на подаване на индивидуални молби за предоставяне на международна закрила от разселените от Украйна лица, намиращи се на територията на Република България, след изтичането на срока на временната им закрила на 4 март 2025 г.

Част от предложените изменения и допълнения в ЗИД на ЗУБ се налагат за укрепване на правните гаранции за защита на правата на непридружените деца, търсещи или получили закрила, чрез допълване и прецизиране на правомощията на особените представители от Националното бюро за правна помощ като така отпадне възможността за злоупотреба с правата на децата от недобросъвестни трети лица чрез платени настоянически или попечителски услуги по снабдяване с български лични документи, съдействие за банкови карти за лично получаване на парични средства от роднини в чужбина или от полагане на труд след навършване на 16 годишна възраст и упражняването на други права при предоставена международна закрила под формата на статут на бежанец или хуманитарен статут.

Въвеждат се понятия за „разделено дете“, както и правила за правото им на правна помощ и процесуално представителство.

По предложение на Националното бюро за правна помощ се въвежда и разграничение в правата за достъп до информация по личната преписка на чужденците, търсещи закрила в съответствие с разпоредбите на Закона за адвокатурата и Закона за защита на класифицираната информация.

Въвеждат се допълнителни изисквания към производствата по събиране на семейство в съответствие с чл.5, ал.1 и чл.7, ал.2 от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството с цел тяхното оптимизиране чрез ясни срокове и правила за провеждането им на всички етапи и въвеждане на допълнителни

гаранции за осигуряването от принципала на издръжка и подслон на членовете на семейството му/й на територията на Република България и гаранции против трафика и експлоатацията на жени, непълнолетни и малолетни лица.

В кръга на лицата, получили закрила, обхванати от програми за интеграция на ниво общини, место управление и местна администрация, се включват и чужденците с предоставена временна закрила, разширяват се възможностите за тяхното своевременно интегриране и самоиздръжка, включително чрез средства по целево финансиране от европейски фондове (регионално развитие, човешки ресурси и др. подобни) като по този начин отпадне зависимостта и необходимостта от социално подпомагане чрез средства от държавния бюджет.

Изрично се урежда възможността регистрационната карта да удостоверява самоличността на чужденеца в случаите, когато тя е безспорно установена въз основа на валиден национален документ за самоличност, издаден от официалните власти на държавата по произход. Очаква се това да създаде стимул за чужденците, търсещи закрила, да представят такива документи в оригинал, което да улесни тяхната идентификация и да ограничи възможностите за представяне под фалшива самоличност като по този начин се повишат в значителна степен гаранциите за националната сигурност и обществения ред на Република България и на територията на Европейския съюз.

Предвижда се регистрационната карта на чужденец, ползващ се от временна закрила да удостоверява самоличността на чужденците.

Въвежда се изрично в законовата уредба правомощието на органите на МВР да извършват действията по регистрацията и издаването на регистрационната карта на чужденец с предоставена временна закрила въз основа на сключено споразумение с Държавната агенция за бежанците като по този начин се санират осъществените до този момент фактически действия по регистрация и издаване на регистрационни карти на разселените лица от Украйна, осъществени от органите на МВР по места.

Определят се по изричен начин задължителните реквизити на регистрационната карта на чужденците с предоставена временна закрила и се урежда способа за определяне на настоящия им адрес за целите на административния контрол и достъпа до административни услуги. Съобразяват се измененията в Закона за българските лични документи относно изписването на имената в удостоверителните и личните документи на търсещите и получилите закрила лица.

В изпълнение на §15 от преамбюла на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета на ЕС от 4 март 2022 година за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила във връзка с неприлагане на чл. 11 от Директива 2001/ЕО/55 на Съвета на

ЕС от 20 юли 2001г., се урежда задължението на Република България да приема обратно на територията си чужденци, регистрирани в страната като ползвачи се от временна закрила, които след връщане до държавата си на произход, в срока на временната закрила са влезли обратно в Европейския съюз през територията на друга държава членка. С изменение в закона се прецизира и наименованието на разрешението за прехвърляне на лице, на което е предоставена временна закрила, в съответствие с образеца по Приложение 1 от Директива 2001/55/ЕО на Съвета на ЕС от 20 юли 2001г.

Въвежда се в задължение на Държавната агенция за бежанците да създаде и поддържа единен регистър за чужденците, търсеци или получили закрила на територията на Република България, до който да имат достъп Държавната агенция „Национална сигурност“ и Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението (ЕСГРАОН) с цел подобряване на обмена, консолидирането и интеграцията на информацията по административния контрол между базите данни на различните държавни органи с правомощия в тази област.

Създава се и законова предпоставка за приемането от Министерския съвет на наредба за оценка и установяване на възраст. Приемането на такава наредба е спешно и наложително поради обстоятелството, че в мнозинството си гражданите на трети страни като цяло, и в частност – непридружените малолетни и непълнолетни деца чужденци, влизат или пребивават на територията на Република България не по установения ред и без валидни документи за самоличност. От една страна, това препятства ранната идентификация на непридружените деца и предприемането спрямо тях на съответните защитни мерки. От друга страна, това позволява злоупотреба с правото доколкото при липсата на адекватен механизъм за оценка на възрастта зачестяват случаите, в които пълнолетни граждани на трети страни заявяват, че са непълнолетни или малолетни, за да се възползват от гаранциите и привилегиите, предвидени в законодателството като мерки за закрила на децата. По тази причина е необходимо въвеждането на методология за мултидисциплинарна оценка на възрастта въз основата на комплекс от немедицински и медицински експертизи, за да се даде възможност на компетентните органи да вземат обосновано решение за възрастта на чужденеца, което да бъде защитимо при по-нататъшно оспорване по административен или съдебен ред.

Предложеният проект на Решение на Министерския съвет ще доведе до въздействие върху държавния бюджет, поради което към проекта е приложена финансова обосновка съгласно Приложение № 2.1 към чл. 35, ал. 1, т. 4, б. „а“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Със законопроекта се предвижда въвеждане на законодателството на Европейския съюз, поради което са изготвени таблици за съответствие.

В изпълнение на чл. 20, ал. 2 от Закона за нормативните актове е извършена частична предварителна оценка на въздействието на законопроекта, която съгласно чл. 30 б от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация е съгласувана с дирекция „Модернизация на администрацията“.

В изпълнение на разпоредбата на чл. 26, ал. 2 от Закона за нормативните актове проектът е публикуван на интернет страницата на Държавната агенция за бежанците и на Портала за обществени консултации за срок от 30 дни.

Проектът на Решение на Министерския съвет е съгласуван в съответствие с разпоредбите на чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

Въз основа на гореизложеното и на основание чл. 8, ал. 4, т. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и неговата администрация,

ПРЕДЛАГАМ:

В качеството си на принципал на ДАБ при МС да внесете за приемане от Министерския съвет на проекта на Решение за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците.

С уважение,

МАРИАНА ТОШЕВА

*Председател на Държавната агенция за бежанците
при Министерския съвет*

1233 София, бул. „Княгиня Мария Луиза“ №114Б
Тел: 02/ 80 80 923 тел: 02/ 80 80 924 тел: 02/ 80 80 925; факс: 02/ 9559476
e-mail: sar@saref.government.bg